

nee niet de boter,
wél het inspiratiepakket
bij de voorstelling

© Karolina Maruszek

SOLO

Vervloet & De Studio

Robbert Vervloet neemt je mee in de ongebreidelde fantasiewereld van een personage dat grip probeert te krijgen op wie hij is – of althans dént dat hij moet zijn. Want succesvol zijn, betekent dat: deejayen voor een juichende crowd? Op survivaltocht gaan à la Bear Grills? Of simpelweg in staat zijn om een achterwaartse salto te doen?

In al zijn kinderlijke fantasie probeert hij al die dingen (en méér) uit. Soms mislukt dat op grandioze wijze, nu en dan wordt het onmogelijke mogelijk. Een zoektocht die pendelt tussen realiteit en fantasie, gebracht in de typische Vervloet-stijl vol zelfgemaakte decors, gebricoleerde rekvisieten en véél kartonnen dozen (die soms, maar lang niet altijd, ook gewoon als kartonnen doos dienst doen).

concept & spel Robbert Vervloet eindregie Randi De Vlieghe techniek Remco Wuyts
& Jakke Theysens muziek Linde Carriijn uitvinder/techniek Tim Oelbrandt
bewegingscoach Anastassya Savitsky kostuums Marie Dries vormgeving Fran Van Gysegem
inhoud & tekst inspiratiemap Ilse Daems vormgeving inspiratiemap Simon Van Roosbroeck

INDEX

SOLO is een ode aan de verbeelding. De hoofdfiguur, een magazijnbediende in een postorderbedrijf, heeft een afstompende job. Het zijn z'n verbeelding en zijn schaarse offlinecontacten – met zijn moeder en met Kathleen van sales – die hem overeind houden en hem in staat stellen om daarmee te dealen.

Sleutelbegrippen in deze voorstelling zijn: BULLSHITJOBS | [GEBREK AAN] ZELFVERTROUWEN COPING STRATEGIEËN | IDOLEN & HELDEN | VERBEELDING & CREATIVITEIT. Het is rond deze thema's dat we je in deze inspiratiemap een aantal denkopdrachten en doedingen aanbieden om met je leerlingen te doen na de voorstelling. Sommige zijn eerder bedoeld voor de eerste graad, andere meer voor de tweede of de derde. Jij kent jouw leerlingen het best. Als kers op de taart krijg je een interview met niemand minder dan Robbert Vervloet, huisartiest van De Studio en Tom Cruise in het diepst van zijn gedachten.

- 1. Bullshitjobs** p. 5
 - Het boek van David Graeber
 - Artikel van Rutger Bregman
 - Artikel *Humo*

- 2. [Gebrek aan] zelfvertrouwen** p. 9
 - Doe een isibongo
 - Wonderlijke selfies
 - Het museum van jezelf

- 3. Coping strategieën** p. 12
 - *Beledigende broccoli*
 - Vlucht naar nergens

- 4. Idolen & helden** p. 16
 - Proustlijstje
 - Word je iemand anders als je je verkleedt?
 - De kauwgum van Nina Simone

- 5. Verbeelding & creativiteit** p. 19
 - Kruisingen
 - Transformaties
 - Artsocks
 - Woordvormen
 - Woordbeelden
 - Gezichtsbedrog: maak van iets plat een 3D versie

- 6. Interview met Robbert Vervloet** p. 24

© Karolina Maruszak

1. Bullshitjobs

Het boek van David Graeber

Deze term is geïntroduceerd door David Graeber, een van de interessantste denkers van onze tijd [de man is helaas in 2020 op 59-jarige leeftijd veel te vroeg doodgegaan.] Het woord ‘bullshitjob’ is intussen ook een begrip geworden: een bullshitjob is een baan waarvan de persoon zelf vindt dat het een onzinbaan is. De stelling die Graeber in zijn boek verdedigt is even eenvoudig als disruptief. Hij omschrijft een bullshitjob als *‘een vorm van werk dat zo compleet nutteloos, onnodig en/of schadelijk is dat zelfs de werknemer zelf geen rechtvaardiging weet te verzinnen ook al voelt die werknemer zich verplicht te doen alsof dat niet zo is.’* Volgens Graeber kunnen een heleboel jobs vandaag onder de noemer van bullshitjob geplaatst worden: zowat alles wat met management of administratie te maken heeft, draagt eigenlijk niks bij aan de samenleving en houdt zichzelf in stand omwille van zichzelf. Een van de paradoxen is echter dat bullshitjobs de hoogste maatschappelijke waardering krijgen terwijl de sectoren die waarlijk nuttig zijn – denk aan de zorg, het onderwijs etc – steeds minder maatschappelijk gewaardeerd worden. Een andere paradox is dat we dankzij de vooruitgang van de technologie voor onze productiebehoefte eigenlijk met een vijftienurige werkweek zouden toekomen en toch maken we allemaal volle dagen. Een groot deel van ons werk **moet** dus wel bullshit zijn en komen voor een groot stuk voort uit onze overtuiging dat werkloos zijn slecht is.

Het boek van Graeber is een turf van zo’n 300 bladzijden. Niet direct doenbaar om dat met je leerlingen door te nemen, maar hierna staan 2 artikels. Eentje uit *De Correspondent* en eentje uit *Humo*. In dat van *De Correspondent* geeft Rutger Bregman de essentie van de stelling van Graeber weer. In dat van *Humo* beschrijft journalist Jeroen Van Bergeijk hoe het was om gedurende 5 weken undercover in een distributiecentrum van bol.com te werken.

Opdracht:

laat je leerlingen een of beide artikels lezen.

Heb het daarna met hen over bv. deze vragen: denken jullie dat de hoofdpersoon uit *SOLO* zijn job zelf een ‘bullshitjob’ vindt of niet? Wat is de job die jij later het liefst van al zou willen doen? Waarom? Wat zijn de troeven die je in handen hebt om dat te kunnen worden? Wat houdt je tegen om dat te kunnen worden? Welke job wil jij later nooit of nooit doen? Waarom? Wat zijn de troeven die je in handen hebt om daaraan te ontsnappen? Wat zijn factoren die ervoor kunnen zorgen dat je – ook al wil je het niet – misschien toch ooit wel op die verschrikkelijke job belandt?

Er zijn dingen waar zelfs Emile Roemer (SP) en Halbe Zijlstra (VVD) het over eens zijn. Dan heb ik het niet over de muzikale schoonheid van heavy metal, maar over de ramp die werkloosheid heet. Als er meer mensen aan de bak komen, hoor je niemand in Den Haag roepen dat het een schande is.

Maar laat ik eens een tegendraadse vraag stellen. Is het eigenlijk wel goed nieuws als de werkloosheid daalt?

Misschien wel niet. In 2013 was maar liefst 35 procent van alle Nederlandse werknemers niet 'enthousiast over zijn baan.' In de handel en de financiële sector zijn mensen het minst enthousiast; in de zorg en in het onderwijs het meest (voor het salaris geldt trouwens precies het omgekeerde). Maar terwijl de werkgelegenheid voor veel leraren en thuiszorgmedewerkers afneemt, is er juist steeds meer vraag naar bijvoorbeeld fiscalisten en ICT'ers.

Moeten we wel blij zijn met al deze vacatures? Een programmeur kan de mooiste dingen maken, daar niet van, maar er zijn ook steeds meer wiskundige genieën die hun hart verpanden aan de reclame-industrie. En ja, een goede fiscalist kan zijn gewicht in goud waard zijn, maar menig accountant verdient nu een dubieuze boterham als vertegenwoordiger van Nederland Belastingparadijs.

Bullshit jobs

Een paar maanden geleden schreef ik over de opmars van de 'bullshit jobs' – een term die is bedacht door de Amerikaanse antropoloog David Graeber. Een *bullshit job* is een baan waarvan diegene die hem heeft – let op – *zelf* zegt dat hij eigenlijk overbodig is.

Misschien leidt een dikke portemonnee wel tot een vals bewustzijn

Ik had eerlijk gezegd niet verwacht dat het stuk tot veel ontboezemingen zou leiden. Misschien worden mensen wel misleid door hun indrukwekkende salarisstrookje, hun stevige bonus en hun riant pensioenregeling. Misschien leidt een dikke portemonnee wel tot een vals bewustzijn: de gedachte dat je veel waarde toevoegt *omdat* je veel geld

verdient.

Maar toen mijn artikel was verschenen, kwam er tot mijn verbazing een kleine biechtindustrie op gang. 'Ik werk in de financiële sector en kan dit (helaas) volledig bevestigen,' reageerde een belastingadvocaat. 'Ik weet oprecht niet of we de wereld mooier maken met marketing, of dat we alleen maar de spotlights verplaatsen van het ene bedrijf naar het andere,' schreef een pr-adviseur. 'Ik zou zelf liever iets doen dat echt iets toevoegt,' gaf een effectenhandelaar toe, 'maar [...] de stap terug in salaris die je moet nemen is te groot.' De man vertelde over zijn 'supergetalenteerde ex-studiegenoot met PhD in natuurkunde,' die technieken ontwikkelt om kankergezwellen beter te kunnen detecteren. '[Hij] verdient zo aanzienlijk veel minder dan ik dat ik er verdrietig van word,' aldus de effectenhandelaar.

De cijfers

Maar hoeveel *bullshit jobs* zijn er dan?

Dat is lastig te zeggen. Uit een recente studie onder 12.000 Amerikaanse kenniswerkers blijkt dat de helft van alle ondervraagden geen zingeving ontleent aan zijn werk en de helft zich niet herkent in de missie van zijn bedrijf. Volgens een studie van Gallup in 142 landen is slechts 13 procent van alle werknemers wereldwijd 'geëngageerd' (zij stemmen in met een stelling als 'De missie of het doel van mijn bedrijf geeft me het

Dat blijkt uit de laatste Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden.

Zie ook de laatste Arbeidsmarktprognose van het UWV.

Lees het artikel hier: 'Waarom vuilnismanen meer verdienen dan bankiers.'

Lees het originele artikel van David Graeber hier.

Lees het artikel van de pr-adviseur op Marketingfacts.nl.

Deze studie wordt weergegeven in dit stuk uit The New York Times.

De studie van Gallup vind

Stel jezelf de vraag: heeft mijn werk eigenlijk wel zin?
— Rutger Bregman, *De Correspondent*
[Lees hier verder](#)

Hoe is het om te werken in het distributiecentrum van bol.com? Journalist Jeroen van Bergeijk maakte het mee

Vandaag besteld, morgen in huis, we vinden het normaal. Maar hoe kan dat? Jeroen van Bergeijk werkte vijf weken in een distributiecentrum van bol.com.

WOENSDAG 2 JANUARI 2019

De eerste dag op de Afdeling Retouren, onderafdeling Big Items, van het fulfillmentcenter voelt als Sinterklaas: leuk! Pakjes uitpakken! Elke keer ben ik weer benieuwd wat ik zal aantreffen en snijd ik de dozen enthousiast open. Na een week kan ik de tekst 'Daar ben ik dan. Pak mij uit' waarmee elke bol.com-verpakking is opgesierd, niet meer zien. Dan heb ik het allemaal voorbij zien komen: magnetrons, beeldschermen, koffiezetapparaten, vuilnisemmers, koffers, boormachines, wandklokken, Pampers, Lego, Playmobil en niet te vergeten airfryers. Stapels airfryers.

En heb ik de gore verhalen gehoord: 'De eerste dag kreeg ik een dildo van ongeveer zo groot', vertelt Bruno, een gezette twintiger terwijl hij met zijn rechterhand op zijn linkeronderarm – bij de elleboog – de lengte aangeeft. 'Met de poep er nog aan.'

Babyvoeding is berucht. Teruggestuurde glazen potjes Olvarit sneuvelen vaak tijdens het transport. 'Tegen de tijd dat die troep hier is gearriveerd... O man! In de zomer? Dan kruipen de maden eruit', zegt Bruno. 'Wolken fruitvliegjes. Echt, dan ga je over je nek. En je mag die zoi niet wegkieperen. Je moet de hele eruit vissen, want die moeten naar een opkoper.'

Een andere collega draagt consequent handschoentjes. 'Op een gegeven moment kreeg ik overal uitslag. Van die grote rode vlekken. Het smerigste dat ik heb meegemaakt? Een poezenmand waar de vloeijsprongen'

Hoe is het om te werken in het distributiecentrum van bol.com?

— Jeroen van Bergeijk, *Humo*

[Lees hier verder](#)

© Karolina Maruszak

2. [Gebrek aan] zelfvertrouwen

Het hoofdpersonage uit *SOLO* benijdt Kanye West om zijn zelfvertrouwen en wil zielsgraag dat hij zelf een fractie daarvan zou hebben. Gebrek aan zelfvertrouwen is iets waar ook veel van jouw leerlingen mee worstelen. Doe daarom eens een 'isibongo', laat hen een wonderlijke 'selfie' maken én een museum van zichzelf ...

Doe een isibongo

Isibongo is een oefening in het in woorden uitdrukken van je bewondering. In veel culturen bestaan vaste vormen om bewondering uit te drukken. Bij een promotie aan de universiteit is er bijvoorbeeld altijd een 'laudatio': een lofprijzing op het behalen van de graad van doctor.

Werkelijk uiting geven aan bewondering vraagt subtiliteit en persoonlijk onderzoek. Hoe breng je onder woorden wat je in de ander waardeert, waar je ontzag of respect voor hebt, waar je tegen opkijkt? Door je bewondering uit te spreken, til je iemand uit boven de rest, daardoor zet je hem wat op afstand. Tegelijk prijs je jezelf gelukkig zo dicht bij degene die je bewondert te kunnen zijn. In bewondering gaan afstand en nabijheid samen. Een bijzondere manier van bewonderen is de ander namen te geven: jij bent een groot kampioen, een onverzettelijke doorzetter, jouw uithoudingsvermogen is onuitputtelijk. Dat gebeurt in een isibongo, een lofzang uit Zuid-Afrika. Bongo betekent prijzen/danken, maar ook 'bij zijn naam noemen'. Isibongo is de naam die jou en de jouwen toekomt. Je kan een familie of groep met eenzelfde isibongo aanspreken. Vandaar ook de regel: je mag niet trouwen met iemand die dezelfde isibongo heeft.

Wie de isibongo voordraagt heet 'imbongi'. Het is zijn taak om dat luid en in hoog tempo te doen. De kracht van de isibongo bestaat uit de ritmische herhaling, het in hoog tempo achter elkaar noemen van woorden/namen die je met elkaar kan associëren. In een isibongo is er ook ruimte voor kritische kanttekeningen. Niet in de zin van 'minpuntjes' maar bedoeld als aanmoediging om een nog grotere hoogte te bereiken. Een isibongo maken en voordragen vergt enige training en herhaling baart kunst. Maar het is een goeie oefening in niet zomaar zonder meer 'liken' maar helder analyseren wat je in iemand goed vindt en bewondert en waarom. Het is ook een goeie oefening in het eens loslaten van onze afstandelijke, kille rationaliteit en het omarmen van een zuiders warm pathos.

Hiernaast de isibongo die Arthur van het eerste middelbaar schreef en voordroeg voor zijn klasgenoot Hamza.

HAMZA
held van het skatebord
durver van de turnles
god van de bal

HAMZA
held van het skatebord
durver van de turnles
god van de bal

HAMZA
held van het eerste middelbaar
duivel van 't school

HAMZA
[X oneindig]

© Karolina Maruszak

Wonderlijke selfies

Maak met je telefoon of iPad een foto van iedere leerling uit je klas. Print die foto's uit op A4 papier en knip elke foto verticaal in twee. Aan de kinderen die linkshandig zijn, geef je het rechterdeel van hun foto. Aan de kinderen die rechtshandig zijn het linkerdeel. Vraag hen de andere helft zelf te tekenen. Voer daarna het gesprek: welke van die twee helften is het meest 'jij'?

Het museum van jezelf

Spreek met je leerlingen af dat jullie niet gaan zitten wachten tot anderen een museum voor jullie oprichten als jullie dood zijn. Zeg hen dat jullie nu al 'een museum van jezelf' gaan maken. Maar geen gewoon museum. Oh nee. Jullie willen een museum maken met stukjes lichaam. Dat kan. Er zit immers van alles aan je lijf dat er best af kan. Omdat het toch eigenlijk al op een of andere manier een beetje 'dood' is. Zoek samen uit welke dingen dat zoal zijn. Knip een plukje van hun haar af. Bewaar hun nagelrandjes. Laat ze oorsmeer, snotpieten, speeksel, zweet en tenenkaas verzamelen. Allemaal dingen die je kan missen en die dus net zo goed nu al in het museum kunnen. Laat je leerlingen een 'plattegrond' van zichzelf tekenen: eentje waar elke schram, elke buil en elk pukkeltje in kaart wordt gebracht. Maak met gips een afgietsel van hun handen en/of voeten. Zet met lippenstift hun mondafdruk op papier. Maak dan met al die 'persoonlijke plattegronden' een waarachtig en volledig klasplan.

3. Coping strategieën

Beledigende broccoli

Verbeelding én echte contacten in real life, dat zijn de dingen die de hoofdpersoon in de voorstelling *SOLO* overeind houden. Maar we hebben allemaal zo'n coping strategieën, middeljes die ons helpen overeind te blijven als we niet goed in ons vel zitten, dingen die ons helpen dealen met wat in ons leven tegenzit. Hieronder twee teksten daarover. Ze komen uit *Beledigende broccoli*, een boek van Tim 's Jongers.

Rijke mensen zijn net arme mensen.

Alleen kunnen zij zich wél een gat in hun hand permitteren.

Waarom doen rijke mensen domme dingen? Het is een harde vraag, maar we moeten ze stellen. Anders dreigen we rijken te miskennen. Dat zou zonde zijn. Nu persifleer ik natuurlijk een uitgesproken maar nogal ongelukkige publieke opvatting dat arme mensen domme dingen doen. Je weet wel, ze krijgen een uitkering en kopen een flatscreen. Dom als ze zijn, houden ze geen rekening met de lange termijn, meestal het overbruggen van de weken tot de volgende uitkeringsdag. De populairwetenschappelijke benadering van dit gedrag is dat schaarste de mentale bandbreedte van mensen aantast. En mocht u het nog niet weten: het IQ daalt wel 10 punten door armoede, ja echt!

Zeggen dat arme mensen domme dingen doen, is eigenlijk zeggen dat rijke mensen slimme dingen doen. Maar ook de welgestelde medeburger kan schaarste ervaren. Van tijd bijvoorbeeld. Hoe rijk we ook zijn, tijd hebben we nooit genoeg. Daar moet je dan het volste van het volste uithalen. Want we leven maar één keer en hoe zonde zou het zijn als je morgen onder een trein terechtkomt? Live life tot he fullest, of zoiets.

Schaarste aan tijd en een overvloed aan gejaagdheid doen echter rare dingen met mensen. Tijdens de overijverige zoektocht naar het goede rijke leven, blijken jonge stedelingen wel eens tegen zichzelf aan te lopen. Ter afwending van de inzinking zijn burnoutaankopen dan het gevolg: veelvuldige cappucino's van vier euro drinken om rust te vinden, eten bestellen om tijd te kopen en jezelf te belonen, de taxi nemen omdat het zo makkelijk is en jij zo moe bent en 's avonds onder de wol nog even een verwenaankoopje op je gsm aftikken.

Het helpt natuurlijk als je bankrekening het toelaat om allerlei zaken uit te besteden en om beslissingen te nemen die je zonder een aanstormende burn-out niet zou nemen. Want ondanks dat burn-outaankopen een symptoom van krimpde mentale bandbreedte en verspilling van zuurverdiende

centjes zijn, gaan young professionals er meestal niet financieel aan ten onder. Hoogstens sparen ze wat minder. En wanneer ze opgebrand zijn, is er de ziektewet. Dankzij een mooi gevulde CV duurt de zoektocht naar een relaxtere baan nadien meestal niet al te lang.

In het geval van de armen is het een heel ander verhaal. Hun schaarste is geld, waardoor ze afhankelijk zijn van anderen. En daar waar iemand afhankelijk is van de bijstandsgunst [bij ons het OCMW] is er een maatschappelijk verwachtingspatroon. Drie zaken zijn daarbij leidend: 1. zo snel als mogelijk aan de bak want je handje omhoog houden is natuurlijk niet de bedoeling 2. zolang je je handje omhooghoudt, moet je braaf ja knikken bij alles wat je wordt gevraagd. 3. beperk je tot de aanschaf van het absoluut noodzakelijke, want je zou zomaar eens een geluksmomentje kunnen ervaren en dat is niet de bedoeling...

Moraal van het verhaal is dat stress ertoe leidt dat iedereen minder rationele beslissingen neemt. Of men dan uitgeperst huppelt van meeting naar congres, of van bijstandsconsulent naar voedselbank, doet er niet toe. Het gevoel dat je de nar van de samenleving bent, voert de boventoon. Of je dan rijk, bijna rijk, arm of bijna arm bent is irrelevant. Wat wel relevant is, is dat elke nar voor even koning wil zijn. Dat maakt het narrendom draaglijker. De ene nar schaft dan een flatscreen aan, de andere nar besteedt honderden euro's aan taxiriten en dure compensatie cappucino's. Daarom neem ik met plezier mijn uitgesproken maar nogal ongelukkige opvatting terug: rijke mensen doen niet per se domme dingen. Het zijn net arme mensen, met het enige verschil dat zij zich een gat in hun hand kunnen permitteren zonder er maatschappelijk op afgerekend te worden. Het is alsnog wachten op de populairwetenschappelijke benadering van dit gedrag. Mogelijks wordt dat iets in de trant van: rijken worden wel 10 IQ punten dommer door stress, ja echt! Alleen is nog even de vraag: dommer dan wie?

[14 maart 2022]

Onderzoek naar ongezonde keuzes in achtergestelde wijken begint bij jezelf.

Gewapend met theoretische kennis en een leger naïeve studenten die er een dierentuingevoel op nahouden, begint menig onderzoeker aan de opdracht om een achtergestelde wijk 'gezonder' te maken. Gratis meningen worden onder het mom van oprechte aandacht en verpakt als objectieve onderzoeksvragen de wijk in gedropt. De impliciete boodschap daarbij is: word zoals wij. Wat daarbij vergeten wordt: men is er al zoals 'wij'. Bij wijze van denkoefening schets ik twee scenario's. Zoekt u de verschillen?

Scenario 1: je bent Anne-Floor

Wat in je droom een trein is, blijkt in realiteit een wekker die je onbewust negeerde. Daardoor kom je te laat op je werk en zonder een early bird yoogasessie en ontbijt [met een curcuma latte] viert het chagrijn hoogtij. Die ene collega die diep in je allergiezone zit, krijgt anders dan anders nu wel de volle laag. De rest van de middag breng je door in de ondraaglijke lichtheid van het bestaan en je vraagt jezelf af waar je in godsnaam mee bezig bent. Eenmaal thuis heeft zoonlief op school gevochten en overhandigt manlief je een vensterenveloppe die je, nog voor je goed en wel aan de keukentafel zit, 700 euro lichter maakt. Omdat de spaghettisaus aanbrandt, lijkt voor

het gezin het einde van de wereld nabij. De aan huis geleverde poké bowls met Noorse gerookte zalm, avocado en biologische tuinkers waren prima, maar honger had je niet. Gelukkig slaat de klok negen, gaat zoontje slapen en manlief de kroeg in. Het was een kutdag. Een reep Tony Chocolonely met karamel een zeezout en een paar glaasjes cabernet sauvignon zorgen ervoor dat je alles een plaatsje kunt geven. Langzaam drijft het ellendige gevoel je lichaam uit. Morgen een nieuwe dag met nieuwe kansen.

Scenario 2: je bent Kimberley

Wat in je droom een trein was, is in realiteit een barstende hoofdpijn. Sinds je scheiding en de daaropvolgende depressie, kan je niet langer te laat komen op je werk simpelweg omdat je werkloos bent. Het eerste gesprek van de dag is een discussie met de bijstandsambtenaar. Daarop volgt een dovemansgesprek met de social casemanager waarna je net op tijd bent bij de 23jarige gezinscoach. Zij weet dat je je best doet, maar nu kleine Tim bij een pleeggezin is ondergebracht, lijkt een nieuw onderzoek naar je zelfredzaamheid onvermijdelijk. Alvorens je de vernedering van de voedselbank ondergaat, krijg je een zwartrijdersboete op de tram. Die kan bij de stapel enveloppen die op de betonnen vloer van je vochtige tweekamerappartement liggen. Even denk je eraan iets te eten, de pasta uit het voedselpakket misschien, maar de energie die het je kost, weegt niet op tegen de energie die het je geven zal. Gelukkig slaat de klok negen, niemand ziet je huilen. Het was de 237ste kutdag op rij. Anderhalve fles goedkope wijn en een kwart pakje vergruizelde shag zorgen ervoor dat de pijn verdooft. Leeggezogen als je bent door een perspectiefloos leven dat verworpen is tot een ambtelijke checklist. Morgen is er een nieuwe dag met nieuwe aandacht van onderzoekers en zorgverleners die je leven 'gezonder' komen maken.

In wezen verschilt het gedrag van Anne-Floor en Kimberley niet erg. Het is vooral de mate waarin er sprake is van een kutdag dan wel een kutleven met bijbehorende stress, vernedering en verlies aan regie dan wel autonomie, die verschillend is. Hoe heftiger de context waarin men leeft, des te heftiger het menselijk gedrag dat erin plaatsvindt. Wat heb je nog te verliezen? Daarom wens ik elke onderzoeker vóór het formuleren van de onderzoeksvraag zelfreflectie en het vermogen om het eigen gedrag contextueel te evalueren toe. Mogelijk leidt dat tot het inzicht dat het niet gaat om een tekort aan aandacht maar een teveel aan achterstanden die ongezond gedrag stimuleren. Hoog tijd dat we daar aandacht voor hebben. Maar daarvoor lijkt de raket van wat nooit echt rocketscience is geweest, nog onvoldoende gedaald.

[31 januari 2022]

Laat je leerlingen deze columns lezen.

Spreek met hen over hun coping strategieën: hoe dealen zij met school en/of andere dingen die hen tegensteken? Doen zij impuls- en verwenaankopen? Binge drinken? Snoepen? Gamen? Cappucino's en curcuma latte's drinken in een trendy koffiebar? Sporten? ... ? Wat vinden ze zelf 'gezonde' copingstrategieën? Welke niet?

Karolina Maruszak

© Karolina Maruszak

Vlucht naar nergens

In de zomer van 2020 deed corona de wereld op slot. De meeste landsgrenzen zaten potdicht. Mensen konden niet op reis. Dat haalde hen heel erg uit hun comfortzone. Sommigen vertoonden daardoor zelfs 'ontwenningverschijnselen'. *Qantas*, een Australische luchtvaartmaatschappij, pikte daarop in. Ze bood een 'vlucht naar nergens' aan. Passagiers namen het vliegtuig in een bepaalde luchthaven, vlogen dan 7 uur boven Australië om uiteindelijk op dezelfde luchthaven waar ze vertrokken waren opnieuw te landen. Deze vlucht was binnen de 10 minuten uitverkocht!

Besprek met je leerlingen deze om het voorzichtig uit te drukken toch wel zeer wonderlijke coping strategie ...

4. Idolen & helden

Proustlijstje

Toen hij een tiener was, was het hoofdpersonage uit *SOLO* diehard fan van Kanye West. Ga met je leerlingen het gesprek aan over hun idolen en helden en over het verschil tussen die twee. Of laat ze het 'vragenlijstje van Proust' invullen. Dat is een van de bekendste vragenlijsten uit de geschiedenis. Het is een lijst met vragen die bedoeld zijn om jezelf goed te leren kennen. Om tot zelfreflectie te komen. Hij wordt de vragenlijst van Proust genoemd, niet omdat de schrijver Marcel Proust deze vragen bedacht heeft. Wél omdat hij ze zelfs als heel jonge gast blijkbaar bijzonder origineel beantwoordde in het bekentenissenboekje van zijn vriendin Antoinette. Een versie van deze vragenlijst wordt nog steeds gebruikt door kranten en tijdschriften: vooral om bekende mensen te interviewen. Laat je leerlingen de hele lijst invullen. Of focus enkel op de vragen in fluo.

1. Wat is je favoriete karaktereigenschap?
2. Wat zijn je favoriete kwaliteiten in een man?
3. Wat zijn je favoriete kwaliteiten in een vrouw?
4. Wat is je belangrijkste eigenschap?
5. Wat waardeer je het meest aan je vrienden?
6. Wat is de grootste fout die je gemaakt hebt?
7. Wat is je favoriete bezigheid?
8. Wat is jouw idee van geluk?
9. Wat is jouw idee van ellende?
10. Als je niet jezelf mag kiezen, wie zou je dan willen zijn?
11. Waar zou je wel willen wonen?
12. Wat is je favoriete kleur en bloem?
13. Wie zijn je favoriete (proza) auteurs?
14. Wie zijn je favoriete dichters?
15. Wie zijn je favoriete helden in fictie?
16. Wie zijn je favoriete heldinnen in fictie?
17. Wie zijn je favoriete schilders en componisten?

18. Wie is je favoriete schilder?
19. **Wie zijn je favoriete helden in het echte leven?**
20. **Wie zijn je favoriete heldinnen in het echte leven?**
21. Aan welke mensen uit de geschiedenis heb je het meest een hekel?
22. Wie zijn je heldinnen uit onze wereldgeschiedenis?
23. Wat is je favoriete eten en drinken?
24. Wat zijn je favoriete namen?
25. Wat haat je het meest?
26. Welke karakters uit de wereldgeschiedenis haat je het meest?
27. Welk militair evenement bewonder je het meest?
28. Welke hervorming bewonder je het meest?
29. Welk natuurlijk talent had je graag willen hebben?
30. Hoe wil je sterven?
31. Wat is je huidige gemoedstoestand?
32. Voor welke fout heb je de meeste tolerantie?
33. Wat is je favoriete motto?

Word je iemand anders als je verkleedt?

In *SOLO* gebruikt het hoofdpersonage zowat alle attributen uit de pakketjes die hij opendoet om zich te verkleeden en op die manier iemand anders te worden. Hij doet dat razendsnel en op onnavolgbare wijze. Bespreek met je leerlingen de kwestie die hieronder staat:

Sommige mensen denken dat verkleeden ‘typisch iets voor kinderen is’. Dat is maar voor een deel waar. Kinderen vinden verkleedpartijen inderdaad meestal wel plezant. Ze kunnen het ook goed. Ze tekenen met krijt een paar lijnen op de grond en wonen in een kasteel. Ze maken hun neus rood, kruipen in de broek van hun vader en zijn een clown. Ze lopen op de hoge hakken van hun moeder en voelen zich Sneeuwwitje. Toch weten kinderen dat die verkleedpartij maar een spel is. Daarom spreken ze in de verleden tijd: ‘Ik *was* de koning en jij *was* mijn lakei.’

Kinderen weten dat hun spel buiten de werkelijkheid staat. Want die realiteit speelt zich wél in het nu af en in de tegenwoordige tijd. Grote mensen weten dat niet. Zij zeggen nooit: hij *was* de generaal en zij *was* de koningin. Nee. Grote mensen nemen hun verkleedpartijen serieus. Zij denken dat ze echt zijn. Een generaal draagt een uniform. Dat doen een brandweerman, een politieagent, een non en een verpleegster óók. Als mijn vroegere baas zich verkleedde als burgemeester, droeg hij een lint. Wel boven zijn andere kleren natuurlijk. Want half bloot met een lint rondlopen is meer iets voor een miss dan voor een burgemeester. Toch leek zijn lint wel wat op dat van een missverkiezing. Het had dezelfde kleuren: die van de Belgische vlag. Daarom droeg hij het ook alleen bij speciale gebeurtenissen en bij hoog bezoek. Bijvoorbeeld bij de aankomst van sinterklaas. Een generaal is dus eigenlijk een verklede meneer en volwassenen weten dat. Toch wordt hij voor hen daardoor niet minder generaal. En waarom hebben koninginnen zo’n grote voorliefde voor rare hoeden, denk je? Misschien wel omdat ze alléén dan in staat zijn zich koningin te voelen en omdat ze heimwee hebben naar een kroon.

© Karolina Maruszak

Behalve de verleden en de tegenwoordige tijd is er nog een verschil tussen de verkleedpartijen van kinderen en die van grote mensen. Als kinderen hun verkleedkleden uitdoen, worden ze terug gewoon Jeroen, Hamza, Sarah en Hind. Volwassenen niet. Onze koning Filip blijft de koning. Zélf op de WC of in bad en in bed. Kinderen durven hun helden terug uitkleden. Grote mensen niet. Wie is er dan het slimst?

De kauwgum van Nina Simone

Op het legendarische laatste concert dat ze gaf vóór ze stierf, plakte Nina Simone haar kauwgum op de piano. Warren Ellis is na het concert die kauwgum gaan halen, heeft m laten inleggen in goud en aan een halsketting gehangen. Vraag je leerlingen welk voorwerp en van wie ze onnoemelijk graag zouden willen hebben ...

5. Verbeelding & creativiteit

Wat de hoofdpersoon in *SOLO* overeind houdt in zijn afstompende job is zijn verbeeldingskracht en creativiteit. Vroeger was creativiteit en verbeelding een pluspunt en 'a nice to have.' Intussen is het al lang 'a need to have'. Opvoeders zien het als de hoogste vorm van leren. Psychologen beschouwen het als de hoogste vorm van zelfrealisatie. Zakenlui vinden dat het een van de belangrijkste eigenschappen van modern leiderschap is. Creativiteit en verbeelding is geen luxe. Het is wat de Nederlanders een '21st century survival skill' noemen. Een van de belangrijkste eigenschappen van creatieve mensen is dat ze uitblinken in verbindingen maken, in dingen met elkaar connecteren. Een bekend voorbeeld is de stierenkop van Picasso. Ieder gewoon mens ziet het stuur en het zadel van een fiets, Picasso een 'stierenkop'.

Het plezante aan creativiteit als 'de kunst van het verbinden' is dat je die vaardigheid kan oefenen en er beter in worden. Een goeie oefening om je leerlingen originele verbindingen te leren maken, is hen dingen te laten 'kruisen'.

Kruisingen

Hieronder staan een aantal 'kruising' vragen: 'wat krijg je als je ...kruist met ...?'

Ik geef daarna ook een mogelijk antwoord op die vragen. Maar dit antwoord is slechts één van de vele mogelijkheden. Misschien komen je leerlingen met nóg betere voorstellen.

Wat krijg je al je een koe kruist met een trampoline? [*een milkshake*]

Wat krijg je als je een hamburger kruist met een laptop? [*een BigMac*]

Wat krijg je als je een papegaai kruist met een duizendpoot? [*een walkie - talkie*]

Wat krijg je als je een advocaat kruist met een mol? [*blinde rechtvaardigheid*]

Laat ze daarna zelf ook zo'n 'kruisingen' verzinnen en bedenken.

Transformaties

Iemand die op briljante wijze van voorwerpen iets anders maakt dan ze oorspronkelijk zijn, is de kunstenaar Christoph Niemann [www.christophniemann.com].

Hieronder twee sprekende voorbeelden:

Laat je leerlingen een voorwerp kiezen en dit ook 'transformeren' tot iets anders. Ze kunnen daarbij niet alleen van voorwerpen vertrekken maar bv ook van popcorn:

Artsocks

Aaron Johnson is een kunstenaar die voor zijn werken vaak sokken gebruikt. Laat je leerlingen oude sokken meebrengen en zich inspireren door een van zijn sokkenschilderijen om zelf ook artsocks te maken. [Het kan trouwens niet alleen met sokken, ook met kleren of brooddozen bijvoorbeeld]

Woordvormen

Als je een woord uit je mond kon pakken, hoe zou dat er dan uitzien? Probeer het uit! Om dat te kunnen doen, zijn dit de dingen die je nodig hebt:

- 3 kopjes bloem
- 1 kopje zout
- 1 kopje water
- een grote kom
- een oven
- pen en papier

Bedenk een paar dingen waar je bang voor bent. Schrijf ze op.

Kneed de bloem, het water en het zout tot balletjes die ongeveer zo groot zijn als een pruim. Te plakkerig? Dan heb je meer bloem nodig. Te droog? Giet er wat water bij. Stop een deegbal in je mond. Niet schrikken: het smaakt heel zout. Spreek met volle mond je woord uit. Nu heb je net een woordvorm gemaakt. Haal de deegbal voorzichtig uit je mond. Leg hem op bakpapier in de oven en bak 'm 20 minuten op 170 graden. Haal je woordvorm uit de oven, laat afkoelen en leg 'm samen met het opgeschreven woord op een goeie plek.

Als je een verzameling woordvormen hebt van waar jij bang voor bent, bedenk dan een goeie manier om ze te vernietigen. Die van mij liggen klaar om in de Ojos del Salado te gooien. Dat is de hoogste vulkaan ter wereld. Je kan natuurlijk ook andere woordvormen maken. Bijvoorbeeld een troetelnaam bedenken voor iemand die je graag ziet. Bak 'm en geef 'm cadeau op Valentijn. Eens iets anders dan afgezaagde rozen, vieze drankpralines of voze hartjes!

Woordbeelden

Laat je leerlingen zich inspireren door deze 'woordbeelden'.

Vraag hen daarna om zelf een ander woord te kiezen en dat op te schrijven op zo'n manier dat het woord meteen ook iets zegt over wat het betekent.

hond

bed

koekje

Fluit

nee

LADDER

veer

pu

Gezichtsbedrog: maak van iets plat een 3D versie

Leg de hand waarmee je niet schrijft/tekent op een blad papier. Ga met een potlood rond de omtrek van je hand en een stukje van je pols. Daarna teken je met een stifst horizontale lijnen: begin aan de linkerkant van je blad met een rechte lijn tot je de omtrek van je hand bereikt hebt. In het binnenste gedeelte van je hand trek je een gekromde lijn tot je de andere rand van je hand hebt bereikt. Daarbuiten ga je weer verder met een rechte lijn. Kleur daarna de ruimtes tussen de lijnen een voor een in. Als je klaar bent met de eerste kleur, neem je een andere. Enzovoort. Ga door met deze techniek tot je alles [hand zelf en de ruimte erbuiten] hebt ingekleurd. Je zal het 3D effect steeds duidelijker zien: je hand lijkt wel uit het papier te komen!

6. Interview met Robbert Vervloet

Robbert Vervloet

*huisartiest van De Studio
en Tom Cruise in het diepst van zijn gedachten*

interview Floor Deckx & Simon De Vos *foto's* Katoo Peeters

Een speelvogel pur sang, zo noemt hij zichzelf al lachend. Alle ironie daargelaten: dat is Robbert Vervloet ook. Altijd al geweest. ‘Als kind maakte ik de juf wijs dat ik tijdens het weekend naar Amerika ging om daar een belangrijke baseballmatch te spelen. Mijn moeder kromp ineen toen ze dat verhaal hoorde, maar zij had me zélf gezegd dat ik maar iets moest verzinnen om uit te leggen waarom ik te laat was.’

Vrijwel iedere theatermaker zal beamen dat spelen het vertrekpunt is van een goede creatie, maar wanneer Robbert Vervloet dat zegt, mag je dat letterlijk nemen. Zijn speeldrang heeft alles te maken met zijn jeugd, die in het teken stond van films. Vél films. Het was de tijd van de VHS-cassettes, Hollywood-blockbusters als Jurassic Park, Star Wars en Batman, en de gouden jaren van Quentin Tarantino. De jonge Robbert vluchtte maar wat graag in die veelheid aan verhalen.

“Het is vast geen toeval dat mijn allervroegste herinnering met film te maken heeft. Ik was een jaar of vier en moest aerosollen. Dat deed ik niet graag. Om het leed te verzachten zette mijn papa me voor de televisie. Ik weet nog hoe gefascineerd ik was door de vliegscènes in Top Gun. Die film dééd iets met mij, want toen ik zes was, ging ik met een foto van Tom Cruise naar de kapper

en gaf ik hem de duidelijke instructie om mij datzelfde kapsel aan te meten.’ (lacht)

En dan is er nog die ene, veelzeggende herinnering.

“In de lagere school speelde ik baseball. Op een dag bracht mijn mama me naar school en was ik te laat in de klas. ‘Als de juf vraagt waarom je te laat bent, verzin je maar een reden’, zei ze. Ik heb toen een volledig verzonnen verhaal opgehangen: dat ik te laat was omdat ik net terug was van Amerika, waar ik een belangrijke baseballmatch had gespeeld. In geuren en kleuren heb ik dat aan mijn juf verteld. Mijn moeder kromp ineen toen die leerkracht haar nadien vroeg hoe het geweest was in Amerika.”

Was je vaak alleen als kind?

“Ja. Mijn vader werkte in de horeca en mijn ouders genoten van het leven. Wij hadden een bar in onze living: dat zegt wellicht genoeg. Er kwam veel volk over de vloer bij ons thuis. Er waren feestjes en er werd veel alcohol gedronken. Heb ik

een slechte jeugd gehad? Dat nu ook weer niet. We kwamen niks te kort. Wij waren niet arm of marginaal. Maar normaal was ons gezinsleven niet.

Toen ik zes was, is mijn papa het huis uitgegaan. Vanaf dan was het *foutu*, ook al woonde hij amper een kilometer verder. ‘s Middags at ik altijd thuis, in mijn eentje want mijn mama was er meer niet dan wel. En als ze er was, lag ze meestal te slapen. Ik maakte zelf mijn boterhammen, nam een videocassette uit de kast en zette een film op. Ik heb *Interview with the Vampire* gezien toen ik zes jaar was – geloof me, dat is géén film voor een kind van zes jaar. Op woensdagnamiddag haalde ik vier films in de videotheek en keek die thuis allemaal na elkaar uit. Als ik tijd over had, bekeek ik ze nóg eens. In mijn hoofd begon ik verhaaltjes te fabriceren. Ik zag *Mission impossible* en kroop in de rol van geheim agent. Iedereen was een potentieel doelwit. Daar liep ik dan: een kind met een aktetas. Dat moet een heel vreemd gezicht geweest zijn.”

“We hadden het goed en we kwamen niks te kort. Wij waren niet arm of marginaal. Maar normaal was ons gezinsleven niet.”

Bij toneelgroep Elektra was je eerst speler en later ook maker. Vandaag combineer je die twee nog altijd: je acteert in theater en op televisie én je maakt je eigen voorstellingen.

“Toch heb ik me nooit een maker gevoeld. Als speler ben ik vanzelf in dat makerschap gerold. Vergelijk het met voetbal. Als je aan een topvoetballer vraagt of hij de ambitie heeft om trainer te worden, zal die antwoorden dat hij eerst en vooral wil spelen. Zo werkt het bij mij ook. Eerst spelen, dan maken.”

Bij jou vertrekt het creatieproces vanuit het pure spel?

“Vollédig. Ik heb het voordeel dat ik snel getriggerd word: zoals een Formule 1-piloot soms in een fractie van een seconde een beslissing neemt, zo komen de ideeën bij mij op. Ik noem het vonkjes, die knetteren. Ik zie die vonkjes soms ook bij mijn zoontje voorbij komen, het is kinderlijke verbeelding. Inspiratie haal ik uit werkelijk alles. Een van de

“Als ik de weg naar het acteren niet had ontdekt, had het slecht kunnen aflopen met mij”

meest inspirerende plekken is voor mij de kringloopwinkel: één groot kostuum- en decoratelier. De mensen die er rondlopen zijn vaak de gedroomde personages. Fantastisch vind ik dat.”

Na het spel volgt de storyline. Hoe kwam het verhaal van de broers die films naspelen en daardoor hun realiteitszin verliezen in je voorstelling *Terminator Too* tot stand?

“De documentaire *The Wolfpack* (uit 2015, over zes broers die door hun vader jarenlang binnenshuis werden gehouden in een appartement in New York, met

de dvd- en videocollectie van hun vader als enige verbinding met de buitenwereld, red.) was een grote inspiratiebron. Het beeld van die vader, die in de kamer naast die van zijn zonen zelf óók naar films zat te kijken en bier te drinken, riep herinneringen op aan mijn jeugd. De stille aanwezigheid van die vader, die een zekere spanning creëert in huis, vond ik in zekere zin herkenbaar. En natuurlijk was de fascinatie van die zes broers voor films, en hoe ze zelf hun kostuums en decorstukken in elkaar bricoleren, ook heel treffend voor mij. In mijn voorstelling

SOLO (die in première gaat in het najaar van 2022, red.) speel ik een personage dat – opnieuw spelenderwijs, uiteraard – op zoek gaat naar zijn identiteit. Dat was voor mij als tiener ook een zoektocht. Ik prijs mezelf gelukkig dat ik die identiteit gaandeweg heb gevonden. Als ik de weg naar het acteren niet had ontdekt, had het slecht kunnen aflopen met mij. Ik beseef heel goed dat het een cadeautje is om te mogen doen wat ik doe. Zelfs mijn falen aan de toneelopleiding van het KASK is, achteraf bekeken, een zegen geweest.”

Waarom?

“Omdat ik daar helemaal niet klaar voor was. Ik had nergens anders auditie gedaan en werd, ondanks mijn belabberde voorbereiding op die auditie, aangenomen op het KASK. In al mijn arrogantie dacht ik dat mijn talent wel zou volstaan om de eindmeet te halen. Niet dus. Want dan kom je aan in Gent, ontdek je het uitgaansleven en

gaat er een wereld voor je open. Ik verloor mezelf daarin. Tegen die muur botsen was goed voor mij, het zette me met beide voetjes weer op de grond.”

Welke vorm nam die botsing concreet aan?

“De ene helft van de docenten vond me fantastisch en de andere helft vond me een hopeloos geval. (lacht) Ik noem *Terminator Too* vaak mijn ‘afstudeervoorstelling’, omdat ik tijdens mijn opleiding nooit tot op dat eindpunt ben geraakt. Nadat ik gestopt was met de opleiding ben ik veel

gaan spelen. Ik heb in twee voorstellingen gestaan die ik vreselijk vond. Steeds wisselende tegenspelers, een tegenspeler van de oude stempel die me zei hoe ik het moest doen, ... dat soort toestanden. Maar we speelden die voorstellingen wel honderdvijftig keer op een jaar: daar heb ik het metier geleerd en vooral ontdekt wat ik níét wilde. Daarnaast ging ik veel naar voorstellingen kijken. Ik was suppoost in hetpaleis en ik heb sommige voorstellingen zonder overdrijven twaalf tot twintig keer gezien. Daar leer je als acteur heel veel van.”

“De blockbusters uit de jaren negentig zijn verhaaltechnisch precies zo opgebouwd als die eeuwenoude tragedies en ze gaan ook nog eens allemaal over wraak.”

“Ik heb in twee voorstellingen gestaan die ik vreselijk vond. Maar we speelden die wel honderdvijftig keer: daar heb ik het metier geleerd.”

Je hebt een zwak voor de Griekse tragedies, de ‘blockbusters avant la lettre’ noem je ze vaak.

“De blockbusters uit de jaren negentig zijn verhaaltechnisch precies zo opgebouwd als die eeuwenoude tragedies en ze gaan ook nog eens allemaal over wraak. De blockbusters zijn alleen minder goed uitgewerkt, met flinterdunne verhaallijnen en zwakke karaktertekeningen. Dat deden de oude Grieken veel beter. *O brother where art thou*, de filmadaptatie van Homeros’ *Odysseia* door de broers Coen, heeft me de ogen geopend over hoe je een verhaal en personages in een andere setting kunt droppen. Ook de geheel eigen saus die Stephen Fry over de Griekse mythen giet, vind ik de max. Hij bewerkte de Griekse mythen en zette er overal voetnoten bij. Die voetnoten, daar verheugde ik me tijdens het lezen van zijn *Mythos* telkens op. Het moet heerlijk toeven zijn in het hoofd van Stephen Fry. Ik wil me niet met hem vergelijken, maar hij is volgens mij ook iemand bij wie er af en toe vonkjes knetteren.”

Is de dunheid van de hedendaagse blockbuster- en andere verhalen te wijten aan de extreem hoge productie van films en series voor streamingdiensten? Verhalen zijn meer dan ooit een massaproduct.

“Er wordt te veel gemaakt, waardoor de écht kwalitatieve verhalen al te vaak onder de radar

blijven. Men kiest nu eenmaal voor de zekerheid dat iets zal scoren bij het grote publiek. Ook in onze contreien. Ik krijg vaak scenario’s toegestuurd waarvan ik denk: been there, done that.”

Heb je de luxe om scenario’s te weigeren?

“Ik ben op een punt in mijn carrière beland waarin ik die vrijheid heb, ja. De ene dag sta ik op een televisieset en de volgende dag schrijf ik aan mijn eigen voorstelling. Dat is een zalige combinatie. Weet je, ik geloof in het lot. En karma. Dat dingen op je pad komen met een reden. Zo wist ik niet dat er in De Studio

een gloednieuwe cinema gebouwd werd toen ik mijn idee voor *Terminator Too*, mijn voorstelling over blockbusterfilms, hier kwam pitchen. Dan denk ik: het heeft zo moeten zijn.”

Ben je bang om als acteur en maker in een hokje gestopt te worden?

“In dat hokje zit ik al: ‘Robbert is grappig en zijn voorstellingen slaan aan bij kinderen.’ Maar ik heb geen problemen met dat label en ik begrijp waar het vandaan komt. Ik speel graag met die tragikomische lijn waarbij ik de mensen laat lachen en ze zich tegelijk afvragen: wacht even, mogen we hier nu wel mee lachen? De humor van Ricky Gervais, die vind ik heel interessant en die sfeer zoek ik zelf ook graag op in wat ik maak. Tegelijk weet ik van mezelf dat ik ook andere talenten heb. Ik maak me sterk dat er ooit wel een kans langskomt om die te laten zien. En als die niet snel genoeg komt, creëer ik ze zelf wel.” ■

